

CSALÁDI KÖR

SZÉPIRODALMI ÉS OKTATÓ KEPES HAVILAP.

Ende es melléklet a Magyar Néplap—Nagy-Magyarország XXIII. évfolyamához

Szerkeszti: BUDAY ALADÁR.

Megjelenik évente huszonötször.

Budapest,

1914. július 1.

13. szám.

Az aradi tizenhárom.

12. Damjanich János.

Róla írni nehéz e rovatban, mert valamennyiök között őt ösmeri legjobban a magyar nép. De főbb vonásokban csak el kell mondanunk az élete és halála történetét. Mert nélküle nagyon is csonka volna a csoportkép e lapban.

Szabadságharcunknak legvitézibb, leghősibb tábornoka ő volt. Oroszlánként harcol mindig az első sorban; vezéri erélye is fölibe emelte a többi nagy hősnek. Szabad róla így szólani, mert nem kisebbedik senki azáltal, ha Damjanich után következik . . . Életükben is mindannyian elismerték, hogy ő fölöttük ragyog!

És ezt a vértanút hagyta az aradi bitók nagymestere legtovább ott állani. Tizenegy hős társának holtát kelle végig szemlélnie. Hetet a szeme láttára függesztett bitóra a zsarnokság vörös szolgája.

Mint százados szolgált Damjanich János a császári csapatban és Temesvárott volt állomáson, mikor felvirradt a szabadságunk első tavasza. Hazaszerető lelke megtelt örömmel, mikor az alkotmány helyreállítását V. Ferdinánd kihirdette és egész szívével rokonszenvezett az új magyar kormányval, az első felelős magyar minisztériummal. . . Látták ezt rajta a császári följobbvalói, tehát úgy rendelkeztek, hogy át kell őt helyezni Olasz földre. De ám a magyar kormány is számon tartotta őt mint jeles katonát és úgy rendelkezett, hogy a Szegeden létesítendő első honvédcsapat tisztje legyen. Fanyarul egyeztek ebbe bele a császáriak — és ha tudták volna, micsoda Isten ostora lesz rájuk később az a honvédtiszt, a Damjanich, bizonyonnan nem is tették volna meg a magyar kormánynak ezt a kicsiny szívességet sem!

Mikor Bécsben kezdték megbánni, amit a magyar nemzetnek adtak, titkos utakon segítették a ráccokat, hogy csak sikerrel fegyverkezzenek a magyarság ellen. Kétségtelen a bizonyíték rá és elég is, hogy Bécs nagyon jól tudta, mi készül magyar földön a magyar nemzet ellen és egyetlen mozdulatot sem tettek annak akadályozására.

A magyar kormány pedig, noha utolsó percig vonakodott a testvérvért ontani, kénytelen volt

honvédeit ellenük indítani. Damjanich a származására nézve maga is szerb ugyan, de iszonyu haraggal üldözte a hálátlan népét és sokszor mondta, hogy képes volna őket utolsó szálíg kiirtani, amiért a magyar hazájuk ellen fegyvert fogtak.

Vezette is diadalra a katonáit, a híres veres sapkásokat és minden csatát megnyert a lázadók ellen. Mesés, szinte csudás volt a sok győzelme. De azok közül is kiváló a szolnoki győzelme, mikor szuronyrohammal elfoglalta az ellenfél tizenegy ágyuját, pedig azok vitézül tartották magukat és bömböltek, míg csak tartott a fedezetük. Ugyanakkor a gyalogos veres-sapkások tönkre vertek egy egész lovas-dandárt . . . hja, Damjanich volt a vezérük!

Hálából a szolnokiak országgyűlési követté választották legott. A megítisztelő mandátumot nem utasítá el magától, de kijelentette, hogy marad, aki eddig volt, katona és maradt is a csatatéren. Baráti társaságban sokszor mondta is: „Ne politizáljunk mi soha, azt elvégzi Kossuth; hanem verjük meg az ellenséget, az a mi dolgunk!” (Kossuthban feltétlenül bizott; valóságos imádatlal övezte

Damjanich János.

a személyét mindenkor.)

A szolnoki győzelem után következett a horti, a hatvani, a tápióbicskei, azután a jelentős isaszegi. Mindenütt Damjaniché volt a főszerep. Következett a főváros elfoglalása. Rá való héten elfoglalja Vácot, majd a nagysallói diadalt aratta 20.000 osztrák fölött, kiket a legnehezebb utcai harcban kényszerített futásra. Ennek révén felszabadult Komárom és ez nem került magyar vérbe.

Görgey már ekkor ujjhuzásba keveredett a magyar kormánnyal és kérte Damjanichot, utazzék Debrecenbe a kormány után, beszélje rá, hogy átszervezzék hamarosan a honvédsereget. Majd azalatt elfoglalható lesz Buda és Kossuthék újra a fővárosból kormányozhatnak.

Damjanich a fővezéri parancsot elfogadja, utazni készül, kocsit fogad, mely elvigye Debrecenbe. Ekkor történt rajta az a borzalmas szerencsétlenség: elesik és lábát töri! Akit az ellenség nem sebezhetett, akit a golyó és kard taian köteles tiszteletből elkerült, azt így tette nyomorékká az ostoba véletlen — Damjanich arra kerül, hogy tétlen szemlélője legyen a további küzdelmeknek.

Csudálni való, hogy lelke meg nem háborodott ezen kinokon! Ő ne vehessen részt a csatában!? Hanem bénultan, betegen Komáromba viteti magát, majd jobb orvoslás céljából lejö Budára, mit akkor a honvédek visszafoglaltak.

Mikor a kormánynak másodszor is el kell hagynia a fővárost, Aradra kocsizik Damjanich is, de mert már lábra állani legalább bir, betegen is szolgálni óhajtja a hazát: átveszi az aradi vár parancsnokságát és olyan erős védelembe helyezi azt, hogy bevehető sohase is lett volna . . . de jaj, nem is ostromolja az osztrák Aradot, nem, pedig ott központosította az egész hadi erejét, ott összpontosítja az összes tüzérségét . . . nem kerül a sor várvívársra, mert az orosz már ekkor benn volt, Görgey alkudozott és — augusztus 13-ikán Világosnál a dicső honvéd sereg lerakta azt a fegyvert, mellyel pedig örök időkre a hősök aranykönyvébe írta föl nevét minden magyar köz-honvéd is!

Damjanichhoz is szalajt követet a „diadalmas” osztrák hadvezetőség. Damjanich, aki tudja az igazságot, azt feleli, hogy osztráknak soha! jöjjön az orosz, annak kész odaengedni az erőd-jét.

Ezt a szavát hamar teljesítették, ámde az orosz lovagiatlan volt, a várat mindjárt, de Damjanichot magát is még azon órában osztrák kézre adta. — Hogy kik voltak a negyvenkilences osztrákok, azt — ha másból nem, de abból eléggé — megértheti minden magyar, hogy ezt az embert, Damjanich Jánost, a hadak félistenét, a hazája bálványát, azon bénán, betegen, lábán éppen vas-kos borogatással: — vásra verték és úgy hajtottak gyalogosan végig az aradi város utcáin, mint valami utonfogott pernahajdert . . .!

És hurcolták törvény elé, pedig vérzett a lába sebe . . . és állították bitó alá és mankón kelle a zsámolyra fölhágnia . . . Ilyet a legembertelenebb pogányok sem kívántak soha . . . Apagyilkost is elébb meggyógyitanak sebéből a rabkórházban, azután hurcolják a vesztőhelyre. Hja, az meggyilkolta az apját . . . de a magyar hősök büne ennél sokkal nagyobb volt osztrák szemben: — ők az édes anyjukat, a szent hazájukat halálíg szerették!

Visszaadta a lelkét Teremtőjének Damjanich János is és már csak Vécsey áll ott élve. Ez még átvehette Damjanich utolsó kézszorítását. Pár perc mulva azután jéggé fagyott a Vécsey keze is.

De a Damjanich emléke örökké élni fog e honban. Mert mintha a lelkét is soká érezte volna maga fölött lebegni a magyar nép. Sőt válságos és próbás napokban ma is érzi. Ha nem hinnénk mindnyájan a mindnyájunk lelke halhatatlanságában, akkor is hinni kellene, hogy az ilyen lelkek, minő volt a Damjaniché, sohasem mulhatnak el.

Két szem dicsérete.

Irta: Jakab Ödön.

Sokat énekeltem én mások szeméről,
Hadd énekelek most egyszer az enyémről!
Tudom, hogy méltóbb tárgy sok van a világon
Miről a dal édes, lágy üteme zengjen,
De akármennyi van, engem e két szemnél
Melegebben immár nem érdekel egy sém.
Hálátlanság volna, el majd ha úgy menék
Hogy dalomban róluk ne maradjon emlék.

Mig leszedegettem életem virágját,
Volt nekem már elég barátom idáig,
Mindeniket hiven öleltem szivemre,
S úgy tudtam szeretni őket, mint a lelkem,
Hanem azért legtöbb mégis cserben hagyott,
Nem volt olyan igaz, ahogy érdemeltem.
De színt ez a két szem gazul sohse váltta,
Barátságát mindig becsülettel állta.

Nem kellett félnem, ha ők vezették utam,
Éber hűségökkel bajba nem szorultam,
S ha gyöngéden olykor a nyers igazságot
Hamis látszat csalja képébe takarták,
Nem lehet azért sem elítélnem őket,
Mert azzal is csak a javamat akarták.
Kis világom hazug láthatárba szegték,
Hogy ne csalogasson a hiu vágy messzebb.

Nekik köszönhetek, a merre csak jártam,
Minden szépet, amit életemben láttam:
Azt a sok ezer színt, mit az ég boltjára
S a földi mezőkre himzett a természet,
Azt a sok igéző, kedves, pajzán mosolyt,
Amivel annyi lány egykor reám nézett!

Nekik köszönhetek, mi számomra teremt,
Minden boldogságot és minden szerelmet!

S hogy tudott érezni velem ez a két szem!
Szánte mese nekem, ha visszaemlékszem!
Mialatt másokat gondtalan nyoszolyán
Ringatott szelíden a nyugalmas álom,
Ők pihenés nélkül, egy panaszt nem ejtve
Virrasztottak velem hosszú éjszakákon,
Mikor pedig gyászban tördeltem a kezem:
Beh' igazán sirtak az én keservemen!

Ők mindig hűséges barátim voltak,
Akár vígan sütött, akár borult a nap,
Sajnálom is őket, lelkemből sajnálom,
Hogy már mind a kettő olyan fáradt, gyöngel!
Mint a mankóra a szegény, öreg ember,
Rászorultak ők is már a pápaszemre!
De hiába: össze a dér ha lecsapott,
Föl kell tenni kívül a téli ablakot!

Én édes szemeim, nyugodjatok bele,
Hogy érkezett a homályos ősz dere,
Hisz volt jobb időnk is, tavasz is nyílt nekünk,
S felettünk vidám nyár napvilága égett,
És annyi ragyogás, annyi derű után
El lehet viselni egy kis szürkéséget,
Ugyis akinek itt már több nyara nem lesz,
Jobb, ha hozászik a busz szürkülethez.

Ezután minek is tisztán látni nektek?
Amit láttok, annak úgy sem örvendeztek!
Egyre mind ködösebb lesz a rövid nappal,
Egyre mind szomorubb, pusztább lesz az élet,
Ma-holnap úgy fordul, hogy az ősz is elmúlt,
Zuzmarát virágzó, zordon, siket tél lett,
S egyéb fény sem süt már a sivatag tájra,
Csak az emlékezés álmos holdvilága!

Katonák.

Irta: Csürös Zoltán.

I.

Isten bizony, a nap is szebben süt a házak felett és a madarak is vidámabban csiripolnak a vadgesztenye lombján, ha elvonul a piacon a hadsereg. Na, nem egy egész armádia. Csak egy század rendesen. Elöl léptet a kapitány és mindjárt utána a hadnagyok jönnek és a bakák. Mire a menet eleje a piac közepére ér, a sátorverők is megjelennek a piacszögleten. A sátorverők után nem jön már senki.

Pörög a dob, olykor a trombita is beharsan a levegőbe, megcsillan a napsugár a csákók tetején és Pali ur szívét megdobogtatja a nagy öröm. Csipőre teszi apró öklét, az aszfalt szélére lép és hetykén végigméri a dadát, aki ki akarná fujni a Pali ur orrát.

— Hagyjon most békét nekem!

A fiatalember katonának készül. Igaz, csak nem régóta. Eddig sokáig habozott a cukrász- és kocsispálya között. Az ifjú lélek ingatag. De amint az ember megéri, a vágyai tovább szállanak az egyéni jólét mezejéről a hirnév országutjára. Igaz, aki kocsis, az napestig hajthatja a lovakat és kocsizhatik, a cukrász süteményt reggelizik, ebédel és vacsorál, éjjel pedig, ha nem alhatik, csak fölkel és elszórakozhatik a tortái között hajnalhasadásig. Szóval ezek mind virágos és kényelmes életpályák. Mégis, van valami, a mi mindennél magaszosabb. Hiába minden kertelés, az igazság az, hogy Dombóvári Palinak már oltahatatlan dicsőségszomja volt, pedig az orrát még a dadája fujta ki.

Az álom édes tündére gyakran kézenfogta és elvitte harcterekre, mikén kékruhás katonák küzdöttek és az erdők piros fényben állottak az ágyutüz fölcsapó világításában. És Pali harsány hangon osztotta parancsait. Domboru mellén aransujtásos atilla ragyogott és piros csákója kócsagförgőjével enyelegve játszott a mezők fuvallata.

Oh, hány nehéz diadal mámoros érzésével ébredt föl kicsi hősiük ketreces ágyában, amikor a fölcsapott függönyön kék reggel mosolygott már felé s a szomszéd szobában megcsördültek a kávéskanalak! Még látta elvonuló megtépett, de győztes seregét, még gvönyörködött a röpködő, dagadó zászlók sorában, még hallotta a diadalmas kúrtszót, mely végigrivallgott a harmatos réteken, elhullámzott az ezüstködös erdők fölött és a meszeség violás hegyei katlanjaiban elveszett, amikor Maró öblös hangja a fülébe morzsolta:

— Pali urfi, hasára süt a nap . . .

II.

De most csönd van a gyerekszobában és az ablakon beszűrődő sápadt kék októberi sugarak körülfolylják a megvetett gyerekágyat, amelyben a fiucska lihegve szendereg.

Lábujjhégyen járnak a háziak. Kis gyerekszenken tarka macska mosakodik és ha elhagyja a műveletet, merengve néz a levegőbe, mintha az emberi mulandóság járná meg parányi macskaszét.

A kis fiu később fölébred és szomoruan néz maga elé. A szeme lázban ragyog, az arca beesett és égőpiros foltok gyultak ki rajta. Keskeny csontos kezével a paplanja csücskével babrál és halikán mondja:

— Elvesztettem a csatát.

Senki sem érti, azt hiszik, félrebeszél. Futnak ismét az orvosért. De Pali nincs rosszabbul, mint tegnap. Hanem a szeme sokkalta szomorubb.

— Mi van a katonákkal? — kérdi csöndesen. Az édesanyja melléje ül, megfogja a kis beteg erőtlen kezét. És Pali halikán mondja ezeket:

— Már úgy volt, hogy a miénk lesz a győze-

lem. De akkor a katonáim egyszerre elhagytak. Valaki azt kiáltotta, nem érdemes engedelmessékedni neki, úgy sem él már sokáig. Ugy-e, anyám?

Az anya sirni kezdett. A beteg folytatta:
— Amióta nem hallok a dob pörgését, a katonákat nem látom az uton menni, nincs kedvem semmihez. Édesanyám, mondja meg a katonának, jöjjenek ide és itt fújják a trombitát . . .

III.

Borongó félhomály ül a boltozatos irodában. Az ajtó előtt szuronyos vitéz strázsál, idebent a főhadnagy-adjutáns a nagy iratcsomókat rendezi. Odakünt enyhe őszi idő. A nyitott ablakon lágy zsongás hullámszik a szobába, valahol most csikordul a kut kereke . . . valahol lábdobaj . . . valahol néhány ember diskurál. De az egész nagyon messziről hangzik ide fel.

Aztán erős léptekkel jön valaki. Milyen ünnepies lett most idebenn minden! A nagy üveges szekrény a két ablak között, a sok fiókos íróasztalok, a bőrfotelek, a karosszékek, a polcállványok: mintha mind vigyázz-állásban várnák a hatalmas alezredes urat.

Ő itt a fő. Hatalma akkora, hogy a szegény baka még álmában is csak úgy néz rá, mint hangya a hatalmas sasmadárra, mely a fellegeket szántogatja. Ő neki egyforma hódolattal köszön az őrnagy, a kapitány, a főhadnagy és a hadnagy, az őrmester, meg a káplár. Mert mindenki alatta van.

Magas, szőke férfi. A hajában nyoma sincs még az ezüstsálaknak, csak a vastag bajusza csavarodik a szürkébe. Nagy kék szemében mélységes komolyság és nyíltság sugárzik.

A főhadnagy haptákba vágva jelenti:

— Dombovári tanácsos ur várja az alezredes urat.

A tanácsos zavartan áll az alezredes előtt. Oly különös, amit most mondani akar. Tulajdonképpen nem olyan roppant nagy dolog. De mégis, ki tudja, a katonai reglamával megfér-e valamilyen? Valóban csak a helyzet magyaráz meg mindent . . . de az apa mi mindent meg nem tesz a gyermekéért . . . a beteg kis fia öröme . . . akit úgy szeret . . . és a betegség komoly, az orvos rossztól tart . . . de minden egyszerre megfordul, ha megtörténik ez a dolog . . . a gyermek meg fog gyógyulni, az bizonyos, ismét ugrándozni fog az udvaron, kiabálni fog, örvendezni fog . . . És csak arról van szó, hogy a gyakorlatozó katonák ott jöjjenek el, az ő utcájukban, egy kis vargabetű az egész.

Az alezredes nagy kék szeme meghatottan, komolyan pihen az apán. Mintha mosolyogna is, de csak úgy csendesen, ahogy megindult emberek teszik.

És másnap dobpergéssel defilíroznak el arra

a katonák. Az ablakok megreszketnek, a kis beteg ablakjai, mert a trombita azt harsogja:

— Trata! . . .

IV.

A napok teltek és egyszer, nem sokkal ezután, Dombovári tanácsos ismét ott állott a katoná előtt.

— Köszönöm, alezredes ur, — mondta és a hangjában meleg hála csendült.

— Hát egészséges a fiucska?

— Egészséges már, alezredes ur. Ugrál, játszadozik az udvaron, az arca piros, öröm elnézni. Hangos a ház tőle.

Az alezredes az ablakhoz megy . . . kibámul rajta és csendesen ingatja a fejét. Sokáig áll úgy, a messzeségbe nézve . . . a távol őszi ködébe s mikor hátrafordul, a szeme tele van könnyel.

— Az enyém ma halt meg, — mondja, s a hangja megcsuklik — az én kis fiam . . .

Pósa Lajos.

Országos ünneppé vált Pósa Lajos jubileuma; nemcsak a főváros, az ország nagyobb városai, hanem helységek, egyes kis tanyai iskolák iparkodtak szeretetükkel áldozni az aranyoszlop, jó Pósa bácsinak. Pósa Lajos tehát megértette korát és a kor is megértette őt, noha tulajdonképpen az ő költészete egy cseppet sem hódolt a divatos áramlatainak. Lélekben az maradt, ami

Pankhurst asszony.

volt negyven esztendővel azelőtt, mikor először megzendült lantja félénken, szerényen, óvatosan, csak kifejező ereje, formái lettek művészbek, eszmeköre tágult, érzései lettek mélyebbek.

Ős Gömör tiszta magyar vidékén, nemes Radnóton született Pósa 1850 április 9-ikén. A falu legnagyobb része Pósa, kis Pósa, nagy Pósa; papja is Pósa Lajos és nemes, amire ráérték és önérzetesen büszkék. Kevély és szilaj természetű ember volt a költő apja. Antal, aki erején felül szép lovaival tüntetett és a vásárokon cigányzenénél mulatott és még haza is vitt belőlük. Mikor összeroppant gazdasága, szokásainak megfelelőleg, csikós lett, de a kevély ember azóta sohase tette be lábát falujába. Ha lovaival, csikaival mégis arra kellett vágatnia, szilaj robajjal, de mindig éjszaka robogott végig a falun. Az álmukból felriadt emberek csakhamar a másik oldalukra fordultak, megnyugodva jelentették ki: „Most megyen erre Antal! . . . Édes anyja, Kovács Mária, csupa szívjóság, de rendszerető s ebben nem ismert sohasem megalkuvást. A szorgalmas, gondos gazdasszony háza tájékán nem tűrte a lustát, az álmost. Ez az egyszerű, komoly asszony dalolva végezte munkáját. Érdekesen jellemző Pósa Lajos születésének bejegyzése is a radnóti anyakönyvben. Szülők: Nemes Pósa Antal, nemes Kovács Mária. Keresztszülők: Nemes Bodon Mihály, nemes Varga Mária.

A kis Lajos első tanulója volt a falusi iskolának. Leckéjében, mint maga írja, nem akadott meg soha. A rendszerető, munkás anyja korán kapatta volna a mezei munkára, sőt már gyermekkorában, radnóti szokás szerint, menyasszonyt is nézett ki neki Pósa Málkában. Mert arra nem is gondolt, hogy fia valaha a falut elhagyja, de csakhamar észrevette, hogy Lajos „dolgozni nem akar“. A baj beütött, mikor a rektor, Katona Károly Lajossal egyidős fia bement Rimaszombatba tanulni. Lajos sirt-ritt, hogy ő is be akar menni. A szigorú anya azt mondta fiának, mikor egy nap visszajött „Batyiból“, „de nem vesznek ám bé“. Erre már kétségbeesett zokogásra fakadt a gyerek. Az anyai szív megesett rajta, noha emberemlékezet óta ő volt az első parasztfiu, aki Radnótról az iskolába vágyott, felvitte a gyermeket, ámbár fájo szívvel, Szeremley Károly tanárhoz, aki ugy szóbeszéd közben szinte észrevétlenül tapogatózott a tudománya körül s felvette az első osztályba. Így lett a parasztyerekből diák.

1860-ik év október hó 5-én irták be. Évvégi bizonyítványa általános jeles, tanulóársai között a 4-ik. A II—V. osztályokat egyformán jeles eredménnyel végezte. A VI-ik osztályba 1865 szeptember elsején iratkozott be, s végibizonyítványát 1866-ik év június 30-án vette ki, mert Rimaszombatban akkor csak hat osztály volt. Innen ment Sárospatakra, ott végezte a

gimnáziumot és minthogy édes anyja nagy büszkeségére már innen hazakerülve, nagy bátorsággal mondotta el prédikációját a radnóti templomban, ugy hogy általánosan elmondották róla: „a száját aranyozni kellene“, beiratkozott édes anyja kívánságára a sárospataki teológiára, illetőleg a tanfolyamot megelőző bölcséleti első évre. Azonban alig bírta kihuzni az évet, irói babérokra vágyott, Budapestre készült és itt be is iratkozott a filozófiai tanfolyamra. A tanári pályát gondolta olyannak, a mely legjobban összefér az irói munkálkodással. Nagyon inséges idöket élt, édes anyjának levelet se mert írni. Félt tőle, hogy akaratával szembeszállott, de keserves sorsával sem akarta szomorítani. Apróbb dolgokat végzett az újságoknál, Törzs Kálmán, aki szintén gömöri származásu volt, beajánlotta Jókainak, így az „Ústökös“-be is irogatott verseket. Egyedüli öröme a költészet volt, azért hagyta el a fővárosi reáliskolában a „póttanárságot“, mint akkor nevezték a helyettes tanárt, mert ugy tapasztalta, hogy a tanári foglalkozás muzsáját hallgatásra kényszeríti. Bodon Józseffel, földijével „Mulattató Újság“ címen népies lapot indítottak, de az is megbukott. Pósa törhetetlen kitartása, szívóssága végre is győzött. Első kötete 1878-ban „Költemények“ címen jelent meg s nagy sikere volt. Üde, naiv érzelmessége, törhetetlen vidámsága hatott, könyvét gyorsan elkapkodták. 1881-ik évben a „Szegedi Napló“ munkatársának ment le. Szegeden 1889. év végéig tartózkodott, mint hirlapiró, egy ideig szín-

Trezasco Mária mexikói káplár.

házi titkár is volt, de leginkább költészetének szentelte minden idejét.

Tulajdonképpen Szegeden fejlődött ki költészte. Szegeden írta legtöbb, legszebb dalait. Legtöbbet közülük Dankó Pista és Lányi Géza zenésített meg. Szegeden írta kis, de értékre nagy jelentőségű balladáit, amelyeket „Apró történetek”-nek nevezett el. Szegeden megjelent „Tíz év alatt (1886) című kötetében Pósa teljes költői egyéniségében jelenik meg itt a közönség előtt, mint lírai költő, mint ballada-író, mint gyermekmesemondó. Itt jelent meg „Kaczor királya” a maga nemében páratlan gyermekvers, amely azonban mély emberismeretről is tanuskodik. Arról az általános emberi gyöngeségről szól, mikor valaki szájhősökkel vagy a maga csalafintaságával nagy és hatalmas embernek kiáltja ki magát s a tömeg megfélemlítve ész nélkül rohan tiszteletére.

Sikerei ezentul egymást érik, 1889-ik év karácsonyán szerkesztésében egy gyermeklap jelenik meg. Megteremtette jóságos, gyermeteg lelkével az igazi magyar gyermekköltészetet, buzdítva a haza jövő reménységeit a magyarság szeretetére, a haza iránt való kötelességre, a magyar szokásokhoz, erkölcsökhöz való ragaszkodásra, a szülőföld iránt való szeretetre. Meg is van érte a nagy jutalma: páratlan népszerűsége tudott szert tenni a gyermekek világában. Működésének ez az irodalomtörténeti jelentősége.

Mikor feleségével, Andrássy Lidiával, aki szintén költő az egyes nagyobb városok meghívására mesemondó-utjára kelt, utjuk valóságos diadalmenet volt.

Pósa azon szerencsés költők közé tartozik, akit már kora megértett és a népszerűség dicsőségét nyújtotta át neki. De lelkes munkálkodása mindenkor elismerésére számíthat.

Gyöngyösy László.

Bonyodalmak özönében.

— Elbeszélés a mai amerikai életből. —

A hajó, a hozzáértő szakács véleménye szerint, a falklandi szigetek magasságában járhatott.

Könnyen meglehet, találgatták egyesek, hogy a kapitány e szigeteken meg is áll, mert azon a környéken némely évszakban igen sok cethal tartózkodik s már nem egy vállalkozó szellemű hajós rendezett ott sikeres támadásokat a vízi fevadak ellen.

György idők multán mégis beszédbe ereszkedett a szakácscsal, aki elmesélte neki, hogy ő azelőtt csakugyan tengerész volt, sőt kapitányi ranggal járta a vizeket. — Egy szerencsétlenség azonban a mélységbe taszította őt: hajója zátonyra jutott s tönkre ment. Soha többé nem biz-

tak kezére hajót, miért is kénytelen volt kormányosnak elszegődni. — Ez a visszaesés azonban annyira elkeserítette életét, hogy ettől fogva teljesen az italozásnak adta át magát. Fokról-fokra lejjebb sülyedt és ime, ma már szakácsnak kényszerült beállani egy ceffogó bárkára. Ennél nyomorultabb kenyér nem találtatik a vizeken.

— Melyik kereskedő cégnél volt ön kapitány? — kérde György a szerencsétlen embert.

— A Baring Simm és Társa cégnél, — felelt a kérdezett.

— Csodálatos véletlen! — mormogta György magában — ez ugyanaz a cég, melyet atyám átvett és most tovább vezet.

Erre a visszaemlékezésre nagy fájdalmak jártak át György szívére. Ime, ő, mint egy hatalmas kereskedő vállalat részes tulajdonosa, mint közönséges matróz vergődik egy ceffogó bárkán és kénytelen-kelletlen utazik a déli tengerek felé. — Szerette volna bánatát kiönteni a szakács előtt, de aztán mégis meggondolta magát és hallgatott. Ugy sem tud rajta segíteni a szegény ember, minek őt még el is keseríteni szomorú dolgokkal.

Ez időtájt végre egy cethal került a hajó közelébe s ez aztán egyszerre nagyon élénk életet varázsolt a hajóra. Már arra az első hirre, hogy a közelben zsákmány mutatkozik, az ellustult matrózok, akik unalmasan végezték napi teendőjüket, mintha csak föl lettek volna villanyozva, tüstént megélénkültek. A kapitány, aki naphosszat fülkékében a pamlogon hevert és olvasott, könyörtelenül a sarokba vágta a könyvet, fölsietett a fedélzetre és kiosztotta parancsait. A legények örült gyorsasággal dolgoztak, látszott rajtuk, hogy most már kedvükre való a munka. Minden készen állott egy-két szempillantás alatt. Az embereket csakhamar beosztották, hogy ki melyik csónakhoz tartozik s már ezután csak a vezényszóra vártak, hogy vizre ereszkedhessenek.

György, aki otthon sportszerűleg üzte a csónakázást, nem félt attól, hogy nem fog megfelelni az evezőlapát mellett. De bizony a többi legények között jócskán akadt olyan is, akinek halavány fogalma sem volt arról, hogy miként kell elbánni az evezővel. Most lehetett csak igazán sajnálni, hogy a legutóbbi szélcsöndes napokban nem tartottak velük gyakorlatot az evezőhasználat tekintetében. Ez a mulasztás esetleg még is boszulhatja magát.

Minden csónakhoz hat ember van beosztva. — És pedig a szigonyos, aki egyszersmind parancsnok a csónakban, a kormányos és négy evezős legény. A halszörnyeteg közelébe érve, a szigonyos meglepő ügyességgel és villámgyorsan hajtja szigonyát a cet hátába. A szigony végéről persze hosszú kötél csüng alá, mely a csónakhoz van erősítve. Megesik olykor, hogy a megsebesített bestia fájdalmában a víz alá merül. Ha a matrózok ilyenkor nem elég óvatosak, a szigony

kötele őket is lerántja a mélybe, de hát ezt az eshetőséget nagyon elkerülik a szigorú elővigyázattal; mielőtt a lebukás pillanata elérkezik, borotvaéles fejszével elvágják a kötelet, mely őket a cethez fűzi. Máskülönben pedig iparkodnak az uszó hal közelébe férközni, mikor is a legügyesebb matróz hosszúnyelű éles lándzsát dőf a vergődő állat hátába. — Ez már a kegyelemdöfés, amely, ha jól sikerül, végkép biztosítja embereinknek a zsákmányt.

A többi matrózoknak egyelőre nincs más dolga a csónakban, mint evezni. Ha a szél kedvező, ez a munkájuk is elmaradhat, a hullámok anélkül is elviszik őket a hal közelébe. Mielőtt a szigony megadta az üldözött állatnak a halálos döfést, ismét távolodni kell a cet közeléből, mert a halódó szörnyeteg farkával olyan rettenetes csapkodást visz véghez a vízben, hogy egy könnyű jármű attól menten fölborul. Azt meg ne adja Isten, hogy egy ilyen farkcsapás magát a csónakot érje, mert az akkor darabokra törik s a legénység menthetetlenül elpusztul a hullámsírban.

Abban a pillanatban, mikor György csónakja a hajóról leereszkedett és a vadászatra megindult, a fiatal ember olyan vadászizgalmat és kedvet érzett, hogy egyszerre elfelejtette nagy-nagy bánatát. De nagyszerű is volt az a látvány, mely szeme előtt kibontakozott. A víz színén ott usztak kis messzeségben a hatalmas halak, melyek semmi veszélyt nem sejtve, vígan fujták magukból szökőkutszerűleg a vizet. Az emberek lázas kedvvel készülődtek neki a harcnak, a szigony már kézben volt s az a matróz, amelyik fogta, kidüldelt szemekkel leste a kedvező alkalmat. A csónakok egymással versenyeztek, hogy melyik ér elsőnek az állat közvetlen közelébe, ezt különben is holmi tengerész-dicsőségnek tartották, melyért érdemes küzdeni.

Nemsokára behúzták az evezőket, miután az áramlat amugy is simán és zajtalanul vitte őket a cél felé. Mindazonáltal szigorú figyelemmel készen álltak arra, hogy bármely pillanatban újra hozzáláthassanak az evezéshez, ha annak szüksége hirtelen fölmerül. Ha például az uszó hal váratlanul irányt változtat a menekülésben, ehhez képest nekik is rögtön más irányba kell fordulniok.

Az első és második csónak erős versenyt fejtett ki. Mindakettő egyforma vitorlákkal volt felszerelve és nagy ügyességgel meg is előzték már a harmadik és negyedik csónakot. — Egyszerre azonban az üldözött cethalak eltűnni látszottak; azok a jellegzetes vizsugarak miket ez állatok löknek ki magukból a kopoltyujukon át, most már nem voltak észrevehetőek.

A csónakok mindazonáltal folytatták utjokat a megkezdett irányban, abban reménykedve, hogy a cethalak szokás szerint újból fölszínre jutnak; miután a tenger mélyében, ahová unos-untalan le-

buknak, kimulatták magukat. Így is volt. Kevés vártatva balról újból feltűnt egy vizsugár, mely a magasba szökött. A következő pillanatban a két első csónak már annak a nyomában volt. — Hozzájuk csatlakozott a negyedik csónak is s így hárman üldözték balratérő irányban a vadat. A harmadik csónak azonban nem tartott velük, annak a vezetője az eredeti irányhoz ragaszkodott és minden további nélkül előre haladt.

Utközben egyszerre kiadta a harmadik számú vezető a parancsot, hogy be kell vonni a vitorlákat. Így elérte azt, hogy egy helyben maradhatott és most már türelmetlenül leste a szörnyhalak újabb fölszínre jövetelét. A legények mind égi kíváncsisággal szegezték tekintetüket egyazon irányba, midőn hirtelen közvetlen mögöttük, alig ötven lépésnyi távolságban a fölszökkenő vizsugár sistergése hallatszott. Mindnyájan meghökkenve tekintettek oda. Még azok a legények is, akik soha életükben eleven cethalat nem láttak, tüstént tisztában voltak azzal, hogy a fenévad egyenesen nekik ront.

— Fel a vitorlákkal! Evezőkhöz, legények! — kiáltotta a kormányos, míg ő a csónakot igyekezett a cet utjából elterelni.

A szigonyos a veszély első pillanatában a vitorlához akart ugrani, de aztán eszébe jutott, — hogy most nem szabad neki a fegyvert letenni a kezéből, mert hisz a legközelebbi pillanatban talán már használnia kell. Helyette egy másik matróz termett gyorsan a vitorláknál, ennek azonban nem volt még a kellő jártassága. Nem azt a zsinórt rántotta meg, amelyiket kellett volna, miáltal az egész vitorla-szerkezetet összecsomózta. — Mások villámsebessen az evezőpadhoz ugrottak és emberfölötti erővel evezni kezdtek.

A szigonyos újabb parancsokat osztogatott, de bizony a tanulatlan fickók alig értettek egy szót is helyesen s csak galibát csináltak nagy ijedtségükben. E pillanatban az óriási hal már eljutott a csónak közvetlen közelébe, úgy hogy a két test majdnem surolta egymást.

— Vigyázz Bill, az Istenért! — kiáltott kormányosunk a szigonyosra, aki nagyvakmerően, a veszedelemtől egy csöppet sem tartva, ott állt hajításra készen a szigonyával. — Vigyázz, nagyon közel vagyunk és mindnyájan elvesztünk, ha a farkával ránk csap.

Bill egy szóval sem válaszolt. Még egy-két pillanatig várt, azután halálos elszántsággal, nem is annyira hajította, mint döfte szigonyát az állatba. Jól talált, arra a helyre döfött a két uszony közé, mely biztos halált jelent. A következő pillanatban hatalmas vérsugár szökött föl a cetből, megfőstve a tenger színét körüskörül. A pusztulásra ítélt szörnyeteg dühösen csapkodott a farkával és egyszerre hullámszázba hozta a tengert.

A bátor tengerészeknek ez egyszer szerencsésük volt: csónakjuk nem borult föl s egyetlen legény se pottyant a hullámok közé. György, aki az

evezésben nagy segítségére volt a társaságnak, — most a vitorlákhöz lépett s az összekuszált kötéletet kellő jártassággal rendbe hozta. Egy-két perc múlva már a szél dagasztotta a kifeszített vitorlákat s aztán könnyen kijutottak a veszély körzetéből.

Immár a lándzsát kellett volna a cet hátába hajítani, de ez a munka fölöslegessé vált. A szigony oly kitűnően működött az imént, hogy a cet hal rövid idő múlva elvérzett. Egy negyed óra sem kellett hozzá, s a dögtést mozdulatlanul ringott a víz színén, — elvitathatatlan zsákmányul a győzteseknek.

Végre nagysokára arra is volt idejük a harmadik számú csónak embereinek, hogy a többi csó-

nak és hajó után nézzenek. Eddig ugyanis a lázas, idegfejesítő munka közben erre rá nem értek. Így azután nemsokára értésükre esett, hogy a második csónak is hasonló sikerrel vadászott. A többi kettő azonban nagy fáradtság után eredménytelenül volt kénytelen az anyahajóhoz visszatérni.

Egy óra múlva mindnyájan a földélzeten voltak. Kötelek segítségével a vadász-zsákmányait is fölvonták oda és nemsokára megkezdődhetett a munka nyugodtabbik része, a halzsír, vagyis szalonna kifejtése, melyet aztán készen tartott nagy hordókba olvasztottak.

— Folytatása következik. —

I. A szüffrazsett-iskola Londonban.

II. A nő igazi fensége.

Földanyánk ajándékai

a természet hideg világából.

AZ ÓLOM.

Az ólom kékesszürke fém, melynek frissen metszett lapján élénk fémfénye van. Olyan puha fém, hogy késsel is vágható. Fajsúlyja 11.4 tehát jóval könnyebb, mint az arany. Mivel nagyon könnyen hajlítható, olvasztható (335 foknál) és jól öntethető, az iparban nagyon sokféle célra felhasználják. A levegőn nagyon könnyen okszidálódik és megszürkiül. Az olvasztott ólom a levegő behatása következtében lassankint ólomoxiddá változik, melynek a fírnisz és agyagiparban van nagy szerepe. A sokáig hevített ólom még több oxigént vesz fel és minimummá alakul. Az ólmot rendszeren ércalakban bányásszák s a galenit nevű kőből olvasszák. Vesztfáliában, Attarzbán, Szászországban, Karinthiában, Angliában is vannak ólombányák.

A legnagyobb ólomkohók Észak-Amerikában vannak (Colorado és Spanyolországban (Murcia, Almeria). A nyers ólomban gyakran ezüst is található. A forgalomba bocsájtott ólom rendszeren hasábokba vagy rudakba van préselve. Az antimon-tartalmú ólomnak kemény ólom a neve. Hengerelés és préselés után bádogot is készítenek az ólomból, melyet főként a kén-savgyártásnál használnak és kapcsokat is; Kínában a teaszállító ládák rendszeren ólommal vannak kapcsolva. Igen fontos cikk az ólom az elektrotechnikában; az akkumulátorok gyakran ólomból készülnek és a biztosító készülékeknek az ólom nélkülözhetetlen. A víz- és gázvezetési csövek is többnyire ólomból készülnek. Az ónnal kevert ólomot mindenféle dísz tárgyak és játékszerek készítésére alkalmas; az ólomkatonát nem tiszta ólomból, hanem ólomból és ónból van.

A CINK.

A cink világoskék, szürke fém, törési lapja

kristályos és fényes. Fajsulya 7. Nagyon rideg fém, csak akkor nyújtható, ha előbb 120—130 fokra hevítik. Meglehetősen hamar olvad, (már 412 foknál) és nagyon jól önthető; ennél fogva a fémiparban nagy szerepe van. A nedves levegőben vagy a vízben megszurkúl, de csak a felülete oxidálódik egy kissé. Savakban könnyen oldódik; sói mind mérgesek, ennél fogva a cink főzőedények gyártására nem alkalmas. A cinket Európában csak a XVIII. század óta bányásszák. Rendesen a cink csillámban és a kova cink-ércben fordul elő főként a Rajna vidékén, Poroszországban, Belgiumban, Krainában és Svédországban. A cink-ércet hevítik (pörkölik) s az így felszabaduló cinket desztillálják belőle. A legnagyobb cink-kohó Németország és Belgium között van. Moretnetben „Vieille Montagne” nevű részvénytársaság birtokában. A 4—6 cm. vastagságú, négyszögletű lemezekben forgalomba hozott cink még nem egészen tiszta. Több-kevesebb vas, arzén és egyéb fém van benne. A kémiai iparban a szemcsés cinket és a por alakúra őrölt szürke cinkport használják. A cinkből bádogot sajtolnak, amelyet különösen házak födelére, hajók borítására és könnyű építkezési dísztárgyakra használnak. A fürdőkádak is többnyire cinkből készülnek, a mint nagy szerepe van a cinknek az egész bádogos iparban. A képek és rajzok sokszorosításában, a cinkgrafiában a cinknek igen fontos szerepe van. Az elektrotechnikában is alkalmazzák; a galván elemekben cink lapok vagy cink pálcikák használatosak elektrod gyanánt.

A NIKKEL.

A nikkelt szép, sárgaszínű fém, mely a levegőn nem változik; nagyon jól nyújtható és oly kemény, mint a kovácsolt vas. Fajsulya 9. A tiszta nikkelt vonzza a mágnes. Alig száz éve, hogy ismeretes ez a fém, melynek az iparban ma már oly nagy jelentősége van. Az ugynevezett vörös-nikkelt kavicsból és a garnierit nevű kőből állítják elő. A garnieritet Uj-Kaledoniában bányásszák nagy mennyiségben és nyersen Német- és Angolországba szállítják, ahol a kohókban feldolgozzák. A nikkelt főként edénygyártásra használják, a tiszta nikkelt pedig fegyverek, korcsolyák, kerékpáralkatrészek és egyéb vasárúk befuttatására, mert a nikkelt nem veszti fényét. A tiz- és huszfilléreseket tiszta nikkeltből készülnék; a német és francia nikkelpénzben réz is van. Az egész világ nikkeltermése 1902-ben 8335 tonna volt. Egy méter-mázsa nikkelt ára 360 korona. — Az antimon kékesfehér fém, melyet az antimonit nevű, Szászországban és Angliában bányászott kőzetből állítanak elő. Tisztán nem igen alkalmazzák az iparban, de mint keverékszer nélkülözhetetlen a betü-anyaghoz és a britannia-

anyag készítéséhez. — A bizmut vöröses-fehér, nagyon élénk fényű nehéz fém; ezt is csak különféle ötvözetek készítésénél használják. — A arzén sötétszürke fém, mely minden alakban nagyon veszedelmes mérge. Az arzén-kavics pörkölése utján jön létre a fehér arzénik, vagy arzénliszt, az a szürkés-fehér anyag, amelyből egy grammnak a tizedrésze már megöli az embert. Az üveg- és zöldfesték-gyártásban nagyon használható anyag.

AZ ALUMINIUM.

Az alumínium szép, csaknem ezüstfehér fém, mely a levegőn nagyon kevésbé változik, nagyon jól nyújtható és ami legelőbb és legértékesebb tulajdonsága: nagyon könnyű; fajsulya 2.6. Az utolsó husz év alatt az alumínium használata nagyon elterjedt. Ezt az igen értékes fémet

A vagyonos kérő behódol a házas lánynak.

a beauxit (alumínium-hidroit) és a kryolit (alumínium-fluorit) nevű ásványokból termelik, elektrolitikus eljárással. Alumíniumot termelő gyárak vannak: Svájcban, Neuhasban, Bádénben (Rheinfeden), Salzburgban (Lend), továbbá Franciarsországban és az amerikai Egyesült-Államokban. Az egész világ alumíniumtermése az 1912. évben 8.111.000 kilogramm volt. Míg 1885-ben egy kiló alumínium 1200 koronát ért, ma már 2 korona 70 fillér.—3 korona egy kiló alumíniumnak az ára. Az alumíniumot főként optikai eszközök előállítására s újabban a léghajógyártásban használják, valamint konyhai edényeket, palackokat, dísztárgyakat stbit is nagy mennyiségben készítenek belőle. Telefondrót-nak is igen alkalmas az alumínium. A vas, acél és alumínium ötvözetéből készült edények tűzállóak. — A magnezium még az alumíniumnál is jóval könnyebb anyag, fajsulya csak 1.7;

színe szürkés fehér, anyaga nagyon jól nyujtható, nedves levegőn oxidálódik és már hígított savakban is oldható. A magnézium-tartalmu ásványokból mint az alumíniumot, úgy a magnéziumot is elektrolízis útján termelik. Egy kiló magnéziumnak az ára 15—36 korona. Leginkább különféle ötvözetek készítéséhez használják.

A Parsifal.

(7) Amfortás sebe ugyanis mindannyiszor kiujul, valahányszor ő a Grálhoz nyul. Kínosan, kitörő kétségbeeséssel könyörög az atyjának, tegye meg, hacsak teheti, térjen vissza a holtak birodalmából és legyen ismét ő a király, ossza ki az emlék-vacsorát . . . maga pedig hadd fekhessék az atyai üres koporsóba.

Ámde Titurel visszaszól a siri hangon, hogy az ő ideje már lejárt, neki tisztségre többé joga nincsen. Amfortás viselje megadással a büne büntetését és vezekeljen a sok fájdalommal azért, hogy elhagyta egyszer hűtlenül az örök tisztasági esküt.

Amfortás ekkor az Irgalom Atyjához esedezik, hogy bocsánatot nyerhessen. Viseli hát megadással a nagy kinját, csak utolsó óráján élvezhessen majd irgalmat és legyen ismét olyan tiszta, mint a gyermek . . .

A kórus ekkor újra felhangzik és dalolja: „A részvét bölcse, a balga szent — várj reá, küldöm, jövend!”

Ekkor Amfortás lassan, fáradsággal fölemelkedik fektéből és nyújtja kezét az ifjaknak, akik támogatják.

Más ifjak leveszik a leplet az arany szekrényről, abból kiemelik a Grált, azt is felfödik.

Magasból láthatatlan kórus énekli: „Ime, az én testem! Ime, az én vérem! Vegyétek örök szeretetben!”

Egyszerre vakító fénysugár lövel alá a magasból és a kristály-jáspiskő biborszínben ragyogva, mindent megvilágít. Amfortás átszellemült arccal nyul az ereklyéhez, fölemeli azt és minden irány felé áldón lendíti. Mindannyian leborulnak. Most kenyeret és bort áld meg a király. E közben a Grál veszt fényéből és ismét a nappali fény tölti be a termet. Az ifjak visszahelyezik a Grált a szekrénybe, ezt is elébb, utóbb a szekrénykét lepellel takarják.

Azután felemelik a terjedelmes kupát és más ifjak a kenyeres kosarat hordozzák körül. Minden lovag serlegébe töltenek és darab kenyeret osztanak eléje. Gurnemanz maga mellett egy ülést szabadon tart és arra Parsifalt invitálja, de amaz mintha se látna, se hallana, a kiabálásra nem vet ügyet, csak a szenvedő királyt nézi hosszan . . .

Az öreg lovag indulattal karon ragadja és ujfent kínálja, hogy üljön hát már le; vegye meg tisztelettel, hogy szabad ennie a szeretet-

lakomából. De Parsifal csak részvétet érez a király iránt . . . Haraggal szólítja harmadszor is Gurnemanz: „Hát nem érted meg, a mi itt történik?”

Közben az ifjak három csoportra oszolva felállanak és dalba kezdenek; az első csoport mondja: „Grálunk égbe szállott atyja borra és kenyérré változtatja végtelen részvéttel tele az utolsó vascsorán vérét, és testét vele!”

A második csoport mondja: „Vér és test e szent ajándék, még ma üdvötkre váljék! Szeretet áldása lengjen lakománk égi borán, valamint a kenyeren!”

A harmadik csoport dala: „Örök titok, szívnek nyitva. Észnek ez csak titkok titka. A végtelen szeretet, mely érettünk testet vett!”

Most a lovagok egyik fele mond szárnyaló dalt így: „Itt a kenyér, váljék erővé, győzedelmes vitézek! Mindennel fölér: szolgálni hűn az Üdvözítő művének!”

A dalt a lovagok másik fele folytatja: „És itt a bor! Változtassátok vérré, hassa át az éltek . . . Harcoljatok vállalva mind, a győzelem, hősök! tiétek!”

Fiuk, ifjak, lovagok mind együtt kiáltják lelkesülten: „Üdv, végtelen üdv a szent hit!”

Amfortás nem izleli a megáldott kenyeret, sem a bort. Lelkesültségéből fokozatosan alászáll az elébbi tehetetlen és fájdalmas szenvedésbe. Fejét lehajtja és kezét a sebes oldalára szoritja. Az ifjak ebből megértik, hogy a vérzés ismét megindult, hozzá tódulnak és ápolják. Hordágyára fektetik vissza, ekkor már a lovagok is sorjában felkelnek az asztal körül és ünnepies lassu menetben eltávoznak a teremből. Az ifjak előbb a szent szekrényt, azután a királyt kiviszik onnan.

Közben esteledik is már. Üres a terem, csak kevés fiu sürgölődik, mintha rendbe hozná a helyiséget. Parsifal még mindig ott áll és merően néz maga elé, néhányszor az ajtóra pillant, hol a királyt el-kivitték . . . Gurnemanz még mindig boszus az ifju miatt. Ujból rátamad a kérdéssel, hogy hát még most sem tudja, mi történt itten?

Parsifal tagadólag rázza a fejét, az ajkát világit sem nyitná szóra.

Az öreg lovag haraggal kiált rá: „No hallod, te szörnyen balga vagy . . . de ily balgának mégsem hittelek volna!”

Kinyit egy keskenyebb oldalsó ajtót és még csak annyit mond: „Ki veled! Eredj utadra! Hanem a hattyuknak eztán már békét hagyj, van lud is, ha vadat vár ijjad!”

Azzal kilöki az ajtón a fiatal embert és mérgesen becsapja utána a kis ajtót.

A kupolából ekkor mégégszer halkan zendül az ének: „A részvét bölcse a balga szent!”

Itt vége az első felvonásnak.

(Folytatása következik.)

ASSZONYOKNAK.

A fiu.

Besorozták katonának deli legény Pistát,
Szép szál embert; a faluban ritkitotta párját.
Bucsuzáskor dáridóban fél falu becézte,
Mondogatták: Csak legyen a császárnak kedvére!

Elment Pista s a babája siratta egész nap,
Leghübb társa, Ölves Gábor, emlegette hét nap,
Édes anyja, özvegy Tóthné, úgy gyászolt utána,
Míntha halott volna, aki császár katonája!

Kaszárnyából Pista sűrűn küldte a levelet
Babájának minden héten s belé virágot tett,
Cimborája is kap tőle írott hirt havonta
S abban üzen anyjának is, hogy ő csókolgatja.

Tizenöt kis hónap múlva, Karácsony-ünnepre,
Szabadságot kapott Pista, hogy haza mehetne,
Hat nap szabad! Kettő elkél oda-vissza utra,
Marad négy, hogy odahaza magát kinyújtózza.

Megérkezik otthon Pista, feldobog a szive,
Hogy meglátja templom tornyát, látszik az mesz-
szire.

Valamennyi ismerős arc új öröm szívének,
S azok is mind a jöttének mintha örülnének . . .

Első utján a babáját látogatja persze,
És marasztva ott is marad, míg leszáll az estve,
Estéből, hogy hajnalodik, még mindig ott látjuk,
S bizony ott, míg újra estbe borul a világunk.

Söt másnap se, harmad se megyen odébb Pista
Míg érte nem jő a Gábor és magukhoz hívja;
Gábor apja, derék vén csont, örül a fiuknak:
Békét nem hágy egyikük sem a teli a kancsóknak.

S ebben aztán el is telik a szabadság végkép,
Gábor apja befogat, hogy az utját könnyítsék.
Fenn ül már a bakon Pista, csettint a nyelvével,
Kirlájumot emlegetve dobol ostornyéllal.

Száguldnak a jó paripák, porzik a nyomukban,
S kifutnának a világból, ha egy minutumban
Nagyot nem ránt a Tóth Pista a szoros gyeplőkön:
„Éd's anyámat nem is láttam!" s ugrik a szekérről.

Édes anyja épp hogy künn áll a pitvarajtóban,
Szemrehányón néz fiára, ahogy az betoppan;
A fiu derékon kapja: „Isten kendet áldja!"
Fut a szekér . . . pontos legény császár katonája!

Férfi-altatószer.

Vagy: meddig izgat a nő közelsége férfiem-
bert? E fogós kérdésre Tornay gróf, (magya-
ros hangzásu neve dacára is francia), adja meg
egészen ártatlanul a választ. Politikai szerep-

lése miatt magára vonta ő a királya haragiát,
szöknie kellett és angol földre futott. Itt, a sok
bolyongás elfárasztván, egy alkalommal szál-
lást kért és kapott egyik utszéli vendégfogadó-
ban. Kapott, de úgy, hogy a korcsmáros figyel-
meztette:

— Minden férőhelyen alszanak már, csupán
egyetlen ágy van üres. De az viszont olyan szo-
bában van, melyben a másik ágyban már alszik
egy nő. Azért óvatosan lépkedjen.

Tornay gróf igyekezett is, hogy föl ne lár-
mázza a másik ágy nőnemű vendégét, de lefe-
küdvén, szemét csökönnyösen elkerülte az álm.
Az a tudat, hogy nővel fekszik egy szobában,
nem engedte aludni őt.

Hánykolódván és neszezvén, egyszerre csak
sóhajt hall a szoba másik sarkából. Majd meg-
ismét azt. Ebből megtudta, hogy lakótársa sem
alszik, tehát elhatározta, hogy udvariasan tár-
salkodást kezd vele.

Persze a sötétben nem láthatta a nő arcát,
egyáltalán semmit sem láthatott.

Első kérdése az volt, hogy „ugyebár assz-
zonyom már férjes?”

Minden különös hangsúly nélkül felelt a má-
sik ágyból a nő:

— Igen!

És vannak gyermekei?

— Igen kettő.

— Mekkora?

— A fiam csak harminc, de a leányom már
harminckettő . . .

Tovább nem folyt a társalgás. Mert — mint
Tornay gróf az emlékei közt írja: „Ez a szó,
hogy harminckettő, úgy hatott a zsongó agy-
velőmre, mint valami kitűnő altatószer. . . .
Alig ejtette ki a tiszteletreméltó asszonyság ezt
a szót, én már úgy aludtam, mint csak Csipke
Rózsika alhatott a királyfi érkezése előtt!”

Hasznos tudnivalók.

A DIÓ KÜLSŐ HÉJÁNAK MEGFEHÉRITÉSE.

Előkelőbb csemege-üzletekben gyakran látunk
gyönyörű fehér héju diót árusítani. Akinek vevő
szándéka van, az bizonyára inkább az ilyen szép
dióból fog vásárolni, mint a közönséges, mocs-
kos-barna színűből. Jól tudja ezt a kereskedő is,
azért szivesebben veszi és jobban fizeti a terme-
lőnek az előbbit. A franciák és tiroliak a követ-
kező módon adják meg a dió külső héjának a ki-
vánt fehér szint:

Amint a dióról a zöld héjat eltávolítják, meg-
mossák azt tisztára, azután megszáritván, kénnel
megfűstölik, ami úgy megy végbe, hogy a diót jól
elzárható szekrényben rostélyra rakják s a ros-
tély alatt kevés ként égetnek el. Itt hagyják a
diót vagy 10 percig, azután szellős helyre ki-
terítik. Ezen egyszerű eljárással szépen megfehé-
redik a dió.

AZ „OSTYEPKA“-SAJT.

Az ostyepka oly módon készül, hogy a turóból negyed—egy kgr. darabok vétetnek és gondosan össze-vissza dagasztatnak, hogy az illető gyurma tésztának tetszik, mely tojásformába idomittatván, langyos (vagy 30 foku) vízbe tétetik, melyben 5—10 percig oly célból marad, hogy megpuhulva, könnyebben idomuljon a forma után, melybe elvégre helyeztetik. E formák puha fából készülnek; két részből állanak, melyek féltójásdad idomuak, de felül-alul nyitottak. E formákba gondosan bepréselt turó, miután a formák összeköttetnek, 10—15 percre 40 foku vízbe tétetik újból. Ebből kivétetvén, sós vízbe helyeztetik 12 órára. Ezután szellős kamarába kerül, végül könnyedén füstöltetik, mi eltarthatóbbá teszi.

A SZÖLÖMAGBÓL OLAJAT KÉSZITENI.

Egy híres francia szőlész azt mondja, hogy a szőlőmagból, mely különben sok helyen haszontalanul ott vész, sok és jó olajat lehet készíteni, nevezetesen minden 100 kiló mag 10 kiló olajat ad. Az olajkészítés módja a következő: az előbb jól megszáritott szőlőmagot jól összezuzzuk s akkor 10 liternyi ilyen zuzott magra 25 liter vizet öntve, ezt a keveréket folytonos kavarással közben erősen melegítjük, míg csak észre nem vesszük, hogy olajat kezd izzadni. Ekkor rögtön sajtóba tesszük a tömeget és kisajtoljuk. Az így nyert olaj szép sárgás színű, teljesen szagtalan és asztali célokra is jó, csak az a baja, hogy nagyon könnyen megavasodik.

AZ ÜVEG ELMETSZÉSE.

Üveget igen könnyen elmetszhetünk úgy, ha egy szál kenderfonalat beitatunk terpentinnel és azt ott feszítjük végig az üvegen, ahol éppen elmetszeni akarjuk. Midőn ez így megvan, akkor meggyújtjuk a terpentines fonalat s midőn az elégett, akkor az üveg azon részét, minél hidegebb vízzel leöntjük, vagy befecskendezzük, mire az üveget gyenge nyomással is szépen el tudjuk választani.

VÁSZONNEMŰEK VIZHATLANNA TÉTELE.

Forró vízben egyenlő súlyú timsó- és ólomcukrot folytonos keverés között feloldunk. Ezen oldatot langyos meleg vízbe öntjük, a vásznat beleáztatjuk s benne is hagyjuk 24 óráig. Ezen idő elteltével a vásznat kivesszük, megszáritjuk és az teljesen vízhatlanná lett.

A gazdaságban használt ponyvák, zsákok stb. vízhatlanná tételére egyszerű és olcsó eljárás.

Képeink.

A dicső Damjanichén tul, a hogy végig nézik nyájas olvasóink e mai szám képeit, azt kell rá mondják: „De bokrétába kerültek itt az asszo-

nyok!” És ezt így is akartuk. Mert illő, hogy a Családi Kör egyszer az évben udvariasságot mutasson a női nemen lévő olvasóknak.

A sorban elsőnek található Pankhurst asszony arcképe, aki Angliában a szufrazettek harcias vezére, vagyis azon hölgyeké, kik a nők választó jogáért és általában polgári egyenjogusításáért küzdenek. Nevezetes egy asszony . . . nemcsak honában, de Amerikában is izgat a célja érdekében, sőt bejárta Európa nagy városait is, megfordult immár a budapesti hölgyek közt is. Mindenütt arra izgat, hogy a nők lépjenek sormpóba, vivják ki a választói jogot maguknak.

Az ám, izgat ő nagysága, de még hogyan!? Anynyira fel tudja tüzelni a különben jégcsaphoz hasonlóan hűvös angol nőket, hogy azok tüntetni az utcákra kivonulnak, a tömegüket szétosztató rendőrökkel oda állanak verekedni, a minisztereket inzultálják, a király elé is tolakodnak . . . utóbb már szélsőségre is ragadtatják magukat, mert még a templomokba is bombát csempésznek, a leveles ládákat petróleummal locsolják és meggyújtják, a remek festményeket ollóval és baltával tönkre tesszik . . . mindezt azért, hogy megkapják azt a jogot, melylyel férfi nemen lévő honfitársainknak a statisztika tanusítja — 84 százaléka egyáltalán nem is él!

Pankhurst asszonyt a sok izgatása és féktelenkedése miatt néhányszor elzárásra is ítélték, de mindannyiszor ki kell őt bocsájtani, mert ilyenkor világért sem vesz falatot szájába, mesterségesen sem tápláltatja magát, elgyengül . . . és mert

Tizenhat éves óriás leány.

a birák ilyenkor megszánják, hát jól számít, előbb szabadul, semmint a ráért büntetést kitöltené.

Közönségesen azt válaszolják a szuffrazetteknek, hogy hát vállalják a honvédelem terhes szolgálatát is, ha polgári jogokra szomjuhozhatnak . . . Erre is van példa. Épp most, mikor a mexikói forradalom dül, a kormány csapatját nyomon kíséri mindenhová egy bátorlelkű fiatal leány és küzd, harcol, állja a golyózápport, vesz és oszt sebeket! Az ő arcképét is közöljük. Neve Tecrazos Mária. Mult hónapban káplári rangba léptették őt elő. (De a felkelők csapatában több ifju leány is harcol; persze, ezeknek nem ad a kormány altiszti rangot!)

Hogy a szuffrazettek kiképződjenek a harcra, Pankhurst asszony még iskolát is tart fenn számukra Londonban. Ugyanílyan alapított Amerikában is, de ott a rendőrhatalóság csak úgy bocsájtotta őt partra, ha nagy ovadékok tesznek le érte a barátai is jót állanak, hogy botrányt nem fog csinálni, sem senkinek kárt okozni. Az amerikai szuffrazettek nem is viselkednek olyan vadosan, mint az angol hölgyek . . .

Pedig hát hiába, marad a régi vezércsillag a legragyogóbb! Igazi fensége a nőnek nem abban nyilvánul, hogy van-e és mennyi polgári joga. Hanem marad a nő örök szépsége és örök értéke abban, hogy ő — a gyermekek anyja. Ilyen egy fenséges kép az, melyik a harcias szüzek iskolája mellett látható.

Bizony, minden okos leány csak arra fog törekedni még ezer esztendő múlva is, hogy férjhez mehessen. Mert a legnagyobb kereset és legigazibb polgári függetlenség sem pótolja számára azt, a mit a jó férj jelent a jó nőnek. . . Még ha nem is válik be a szende fiatal leány álma olyanformán, mint azt képünk a 173. oldalon látatja. Nem muszáj a kérőnek éppen milliomosnak lenni és pénzes-zsákokat rakni ki maga körül, még le sem muszáj térdelnie . . . csak kérje meg a lányt komolyan és azután becsülje meg élethossziglan . . .

Ez a normális és egészséges leánynak az óhaja. Majdnem ritkaság, hogy valamelyiknek ez az óhaja ne teljesüljön. És azután már csak rajta mulik, hogy több vagy kevesebb boldogság is jusson számára.

Persze, az olyan hölgyek, kiknek képét a 176-ik és 177-ik oldalon látják olvasóink ma, azok nem a háziasságra törekszenek, nem a családalapítást óhajtják. No, de hiszen meg is tagadta tőlük a természet — egyiknél tulságos bőkezű lévén, másikkal csudásan szűkmarku — azt a kegyet, hogy rendes emberek közt eljárhassanak.

Hanem csudájukra jár e hónapban a berlini nép, mert most ott mutogatják őket a panoptikumban . . . Két méter és 20 centiméter magas az az óriás leány. Ugyan, hol lelne ez magához illő férjet? De jaj, a másik meg csak 60 centiméter magas . . . szinte bántóan kicsiny. Elmondhatja róla

a plakát, hogy ez valóban jelenleg a „legnagyobb törpe”; de én — nem tehetek róla — az ilyen kis emberben mindig inkább a nyomorékot látom, mint a csudát és szánom. Mert hát ez is embernek indult, tökéletesnek, szépnek . . . aztán, lám mi lett belőle!

A törpe leány szülei szép pénzt keresnek ma a csudájuk révén . . . de azért egyik földhöz ragadt magyar favágó sem cserélné el ilyen nyomorékkal az ő egészséges, szépnövésű, sudár, bogárszemű, bársonybőrű leányát, ha mindjárt arra neki izzadva kell is dolgozni, hogy a betevő falatját nap mint nap nyujthassa!

A rózsá.

Nagyanyáink idején a legillatosabb rózsák szirmát tiszta fehér papírlapra teregetve megszáritgatták s aztán könnyű tüllzacskóba varrva a fehérnemű közé dugdosták. Ilyen módon nyerte nagyanyáink fehérneműje azt a végtelenül kedves s a mellett rendkívül diszkrét illatot.

Sokkal nagyobb mértékben használták a természetes rózsaszirmot a régiek. A rómaiak lakomáik alkalmával nemcsak önmagukat, serlegeiket és tányérjaikat díszítették rózsakoszorúval, hanem kitepték a rózsaszirmot s vastagon behintették vele az asztalt; a tálakat ugyyszólván rózsaszirmba ásták bele. Borukba is rózsaszirmot szórtak s úgy itták meg mindenestül. Néró császárról följegyezte a történelem, hogy egy külön szerkezet segítségével egyik híres lakomáján rózsaszirmosöt hullatott ven-

Tizenöt éves törpe leány.

dégeire. Kleopátra pedig, midőn Antóniust fogadta, a termék padlóját vastagon rózsaszírommal hintette be, föléje aprószemű hálószerű szövetet feszített; ezen a süppedős, illatos szőnyegen jártak-keltek.

De nemcsak Kleopátra cselekedett így. Voltak, akik rózsaszírommal töltött párnán heverészve költöttek el lukullusi lakomájukat. A szibariták, akiket manapság is az elpuhultság személyesítőiként szoktak emlegetni, rózsaszíromból készült derékaljat használtak. Még tovább ment Aeliusz Verusz császár, aki nem elégedett meg a rózsamatraccal, hanem hálóból készült zsákba szórt lilomszírom-takaróval takaródzott. És nemcsak virágágyon hált, hanem még az étkezésnél is különféleképpen különféleképpen illatos virágszírommal bélelt párnákon hevert. Az ókorban ugyanis nem ültek az asztal mellett, hanem alacsony asztalok mellett a földön, vagy alacsony kereveten feküdtek, illetve féloldalt könyökölve ettek, ittak.

Fürdővizükbe rózsaszíromot szórtak, a meleg víz kivonta az illatanyagot, úgy hogy valóságosan rózsavizben fürödtek. De mivel az egész éven át nem rendelkezhetek olyan óriás mennyiségű rózsával, hogy a fürdőbe is jusson, az ókori fényűző rómaiak rózsaszüret idején kisajították a rózsaszirmait, aztán megszáritották s porrá törték, ez volt az a híres diapazma, a mellyel a friss szíromot pótolták. Fürdés után behintették egész testüket a diapazmával, egy darabig rajtahagyták, utóbb aztán leöblítették tiszta vízzel; ezáltal testük olyan illatos lett, mint ha friss rózsavizben fürödtek volna. Helio-gabalusz császárnak a rózsavizfürdő is kevés volt. Borban áztatott rózsaszíromot s fenyőtobozt s ebben fürdött. Fürdés után a rózsabort a plebsznek ajándékozta.

A perzsák még sokkal előbb hódoltak a rózsakultusznak, mint a régi rómaiak. Hisz tulajdonképpen Perzsia a rózsaszirm hazája. Ott már ösidők óta csak úgy, mint napjainkban, minden nyilvános fürdő el van árasztva rózsával.

A rózsaoilajat mindenki ismeri. Készítették már a régi rómaiak is. Finom faolajban összetörték a rózsaszíromot, aztán megsziúrték az olajat s friss szíromot zöcskölték össze benne. Ezt az eljárást hétszer ismételték. Rózsaoilajat már a régi babilonaiak is készítették. Kinából Perzsiából óriás mennyiségű rózsaoilaj kerül forgalomba. A VII. század táján Egyiptom rózsaoilaja volt világhírű.

Bulgáriában Kazanlik vidékén úgy nevelik a rózsát szántóföldön, mint nálunk a gabonát. Több mint száz község foglalkozik rózsaneveléssel, rózsaoilajgyártással. Az itt gyártott rózsaoilaj igen drága, négy-öt gramm körülbelül nyolc-tíz koronába kerül. A bulgárok még ennél is drágábban adják az ugynevezett rózs-

viaszkot. Ez nem más, mint az a ragadós anyag, ami a rózsaszíromot szagató munkás kezére tapad. Ezt lekapargatják s parányi kis galacsinokat gyurnak belőle. A rózsaszírom fogyasztóit ne keressük a művelt nyugaton, ide nem kerül belőle jóformán semmi. Vevői török kényurak, akik ebből a drága anyagból egy-egy morzsát dobznak a nargilébe, vagy pedig a szivarkadohány közé.

Keresett cikk a rózsaméz is. Kétféle van. A tulajdonképpen természetes rózsaméz hazája Görögország. Ezt a mézet a méhek rózsából gyűjtik. Néhol azonban mesterségesen készítik; a rózsaszíromot jól elzáró fedéllel ellátott üstben kevés vízzel sűrű péppé főzik, aztán kendőn átsajtoltják.

A sárgarózsa szírmát tea közé keverik. A rózsából készítették és készítenek ma is rózsabort, limonádét, élvezik mint mézet. Használják fűszer gyanánt is. Németországban könnyű palacsinta-tésztában megmártva, forró zsírban megsütitik, akár csak az akác- vagy bodzavirágot. Természetesen csak a fehér rózsát, mert a piros virág sütitve nem volna étvágygerjesztő.

A vadrózsa gyümölcséből, amelynek vidékenként többféle neve van, úgy mint alma, csicskenye, bicske, igen izletes lekvár készül. Ezt a finom ízt nemcsak tésztához használják, hanem igen jó mártást is készítenek belőle, a mely főtt marhahussal különösen izletes.

A gyógyszerárakban ma is használják a rózsavizet s rózsaoilajat szemviz, toroköblögető viz, kenőcs, szappan, cukorka illatosítására. Régebben a veszettség ellen használták; az ókor egyik híres szépsége, Aspázia, nem volt mindig szép, mert arcán csúf kinövés volt, ezt az istenek tanácsára behintette azzal a porral, amelyet az Afrodité szobráról levett száraz rózsakoszorú elmorzsolása által nyert. A rózsaszirm gubacsának porával apró vánkost töltöttek meg s örvöngők feje alá tették, mert hitük szerint addig a beteg aludt. A kínaiak ma is még rózsát akasztanak az ajtófélfára s abban a biztos hitben térnek nyugovóra, hogy a rózsánál hűségesebb, biztosabb házörző nincs; amíg az ott van, addig sem rossz szellem, sem rossz ember nem mer közeledni.

A kor haladásával együtt letűnt, vagy lassanként letűnik minden babona is. Így a rózsaszirm orvosság ma már nem szerepel, csupán mint illatosító szer. De napjai e téren is meg vannak számlálva, mert a természetes rózsaoilaj méregdrága. Kémikusaink azért minden igyekezetüket, tudásukat latba vetették, hogy mesterséges uton utánozzák a természetet, ami nagyrészt sikerült is nekik. A rózsaszirm tehát először mint bűvös szer vesztette el hírnevét, majd mint élelmiszer s gyógyító áru szorult háttérbe, végül mint illatszermű is csak rövid idő kérdése már,

hogy letünjön. De mint dísznövény mindenkor megmarad az, ami ősidőktől fogva volt: a virágok királynője.

ADOMAK.

Természetráji baltudás. A költöző madarakról szól a tanító az iskolában és végül egyik kis fiutól kérdezi: hát miről is tudhatni meg, hogy mikor közeledik fészkelni hozzánk a gólya* Kis tünődés után a fiu így felel: „Nálunk arról tudjuk, hogy olyankor édes apám sűrűbben iszogot és emlegeti az édesanyám teremtését!”

A jó barátó. Igaz, hogy Fehéréknél tegnap egész délután arról beszéltél, minő kacér vagyok én? — „Nem igaz biz a! De ha beszéltem volna, akkor az szántisza igazság lett volna!”

Fura időszámítás. — „Nassága, emlékszik még a 20-ik születésnapjára?” — „Igen; épen akkor lettem nyíltan 17 esztendő.”

Fájdalom-csillapító. A káli kovács csak akkor huz valakinek fogat, ha egyszerre ketten jönnek ilyen irányban hozzá, mert akkor az egyik kineveti a másikat, mikor jajgat.

Hirdetési igazmondás. „Ezen csudaszerből egyetlen tégely örökre eltünteti a tyukszemét. Ára 2 korona. Három tégely egyszerre hozatva csak 5 korona.”

Érzékenység. Lukács László a kis unokája képes könyvéből mérgesen kitépte azt a lapot, melyiken ilyen versike volt olvashat: „Endere, bendere, sipede só, kecske nem báránka, számár nem ló.”

Okosság nem boszorkányság. A brod-szerajevói vonat menetidejét meghosszabbították egy egész órával. Ezt az állomásfőnök így magyarázza meg: „Eddig a vonatunk egész rendszeren mindig két órát késett. Nos, a késésből egy órát sikerült eligazítanunk. A többi marad.”

Még sincs baj nékül. „Szeretek és szerettem.” — „Akkor te vagy most a legboldogabb a lányok közt.” — „Igen ám, de a kettő nem egy, hanem kettő.”

Mire jó a háziasság. Eljön este urambátyám a korezmába? lesz kis muri.” — „Nem megyek! Ma nagyon komiszul érzem magamat és ilyenkor a feleségemmel szoktam maradni estére.”

Kezdő orvosi tudomány. A 7 éves Palika olvassa egyik pesti lámpabolt ajtaján a hirdetményt, hogy itt izzó harisnyák kaphatók. „Ahá, mondja, ez bizonyosan olyanoknak való, kiknek folytonosan fázós a lábuk.”

Védik a jogukat. Inspiciáló generális tudakolja, hogy mikép gazdálkodik a legénység, kijut a zsolddal hétről-hétre? Mire a kérdezett szobaparancsnok nyíltan feleli: „Az attól függ, jelentem alássan méltóságos tábornok ur, hogy ki mennyi culagot kap hazulról.”

Helyrezökentő szavak. Kálvária-téri kis korezmában az asszony rárivall a vendégre: „Mit akar ön? tiszta szalvétát az ebédjéhez, hiszen ez még itt nem Amerika, ahol minden lehetséges!”

Vidéki baj és városi baj. „Egy jót mégis okozott a májusi fagy; elpusztította a sok férget!” — „No én nem észlelek ebből semmit. Házamnál most is csak úgy nyüzsögnek a polosok, mint áprilisban.”

Mért legyenek válogatós? — „Sándor bátyám ma az én vendégem. Sört, vagy bort vagy pezsgőt iszik? — „Ezer örömmel vagyok a vendéged, drága öcsém, csak kétszeri „vagy” ellen van kifogásom.”

Az érseki székhelyen hallám a következő esetet. Tántorogva lépked esti hétkor a fő utcán végig Fülessy József. Dusan beborozott ugyanis a kanonok uréknál. Töpreng ezenközben nagyon: „Mi is volt az én szándékom ma délutánra? Isten segits, biz totál elfelejtettem... jaj, haj, ninini! . . . most már eszmélek . . . öt órakor a népszövetségben az alkohol káros rossz hatásáról kellett volna szónokolnom . . . lám lám, elpaszoltam! . . . hupp, de jó volna itt a pázsitos árokponton elnyújtózni, ha nem szégyelném . . . Rendőr, rendőr barátom . . . irgalmas szamaritánus legyen kend hozzám . . . és vezessen el a Kék Csillagba, mert ott jó borocskát mérnek!”

Rokon-ézés. Szabadságot kér a könyvelő, hogy szeretne délután az anyósa temetésére elmenni. A főnök jóakaratu pislantással bólint és csöndesen csak annyit mond: „Én is!”

Próbálkozás. Diákfiám elibém áll: „Fogadjunk papuskám, hogy csukott szemmel nem tudod aláírni a nevedet! — „Ej dehogy is nem!” — „No várj csak kicsit, mindjárt hozom a bizonyítványomat!”

A dohányzás.

A kevésbé civilizált népeknél olyan dohányzási szokások uralkodnak, amelyeket mi, európaiak legalább is különösnek találnánk. Vajjon, ki merné Európában a szivart az égő végével szájba venni és ilyenmódon végigszívni. Pedig a negritók Luzonban, a Filippi szigetcsoport főszigetén ezt így cselekszik. A Himalaya hőmezén lakó némely törzsek, a sziklákba és havasokba földalatti folyosókat vájnak, a folyosó egyik végére dohányt és égő szentet helyeznek el, azután lehasálnak a földre, hogy a dohányból kiömlő füstöt beszívassák. A Key-szigetek ben-szülöttjei pedig egy méter hosszúságu, kifurt bambusz nádát töltenek meg füsttel és azt boldogan magukba szívják, amíg meg nem ittasodnak és eszméletlenül földre nem zuhannak. Paraguayban az asszonyok folyton szivarcsutakat rágnak és ha utközben valamelyik jó barátnőjükkel találkoznak, kiveszik szájukból a csutakat és átadják neki a barátság jeléül, hogy az illető tovább rághassa. Egy indiai félsziget lakói a dohányt vízzel és szódával vegyítik, aztán a „bucka”-nak nevezett folyadékot a szájukba veszik és a földre fekszenek, hogy az értékes vegyületet jobban élvezhessék. Az egyenlítőnél vannak olyan néptörzsek, amelyek a dohányt földbe bájít gödrökbe helyezik, meggyújtják és úgy élvezik a felszálló füstöt.

A tudós.

Egy nagy tudós vizsgálta a csillagokat magas tornyából. Ő csak a csillagokat nézte, az emberekkel sohasem törődött. Egyszer a munkában kifáradva hátradől karszékében s lehunyta szemét, hogy pihenjen.

Ekkor, hogy, hogy nem, eszébe jutott, hogy jó volna az embereket is oly tudományos vizsgálat alá venni, mint a csillagokat.

Lefelé irányította hát teleszkopját s a magas toronyból letekintett a földre.

Egy mély, sötétlő örvényt látott odalenn, melynek feneketlen mélyén vad vizek hullámai háborogtak s a tajtékzó habok közül iszonyu szörnyek emelték fel rémes fejeiket. Bánat, nyomoruság, betegség, kétségbeesés s többi társai voltak e szörnyek, melyek éhes torkukat feltátva táplálékra várokoztak.

És e rémes örvény fölött, a háborgó, tajtékzó hullámokon keresztül, két keskeny, ingadozó szál deszka vezetett, melyeken szakadatlan sorban, szinezetlenül jöttek és mentek az emberek.

Minden ember feltartotta kezét s egy vékony, alig látható sugárba kapaszkodott. E gyöngye fénylő sugárszál volt a reménység s ez volt minden támaszuk az örvénylő sötétség felett.

Amidőn valamelyiknek kezében elszakadt a vékony fonál, az lebukott az örvénybe. Darabig még küzdött, még nyujtogatta kezeit az elszakadt sugár után, de az éhes szörnyek reárohantak és elnyelték.

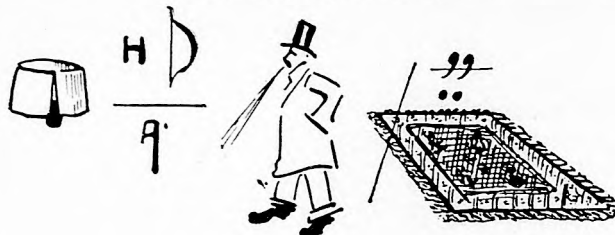
— Vajjon hova futnak és miért? — töprengett magában s igyekezett mélyebben beletekinteni a titokba; de nem látott egyebet csak a megfoghatatlan végtelent, az örök semmit.

És többek közt magát is ott látta, mitsem törődve embertársaival, futva valamely fantom után — és nem tudva megmondani, hogy honnan jön, hová megy és miért fárad és miért küzdök oly nagyon.

Estvéli szórakoztató.

Megfejtési határnap július 15. — A helyesen megfejtők között ezuttal is 12 szép jutalomkönyvet sorsolunk ki. A pályázathoz egy jó megfejtés is elég, de az előfizetésnek 1914. végéig rendben kell lennie.

I. KÉPTALÁNY.

Csattanós magyar szólás-mondás ez.

II. BETÜREJTVÉNY.

gMST banbanbanbanbanbanbanbanban

III. Rejtett szó.

IV. Rejtett szó.

PÓ)enki
oooooooooooo)embe

N sul **Y**

Juniusi talányaink helyesen megfejtve így hangzanak: I. „Vérszerződés”. — II. „Cifranomoruság”. — III. „Kinek az ég alatt már senkije sincsen; ne féljen, fölfogja ügyét a jó Isten!” — A beérkezett megfejtések sorsoltatván, könyvet nyertek s kaptak tizenketten, u. m.: Gömb István (Újpest), Réthy Pálné (Sugatag), Erdleder Géza (Pozsony), Szivós Janka (Kenese), Kufarcsik Rezső (Hetény), Filippi János (Tahi), Babos András (Stridóvár), Széki Flóris (Papháza), Antal Margitka (Csikbogád), Péterfai Ferencné (Dévény), Bakó Péter (Pecsenyéd) és Hetesi Mihály (Hosszuvölgy).